

A PIAAC-TÓL A SZAKPOLITIKÁIG: TANULSÁGOK ÉS PERSPEKTÍVÁK A MAGYAR FELNŐTTKÉPZÉS-POLITIKÁBAN

FARKAS ÉVA

felnttktatás-kutató

Beérkezett: 2025. augusztus 31., elfogadva: 2025. november 26.

A tanulmány az elmúlt négy év felnőttképzés-politikájának tanulságait és perspektíváit vizsgálja három tematikai egység mentén. Az első rész bemutatja a felnőttképzés 2020 utáni átalakulását, amely egyre inkább az állami intézményrendszerbe integrálja a képzéseket, ugyanakkor előremutató lépés a digitális oktatási infrastruktúra fejlesztése és a mikrotanúsítványok bevezetése. A második rész a PIAAC-felmérés eredményeit elemzi. Az adatok azt mutatják, hogy a magyar felnőttek jelentős része nem rendelkezik a munkaerőpiaci és társadalmi részvételhez szükséges alapkészségekkel, ami a termelékenységet és az innovációs képességet is korlátozza. A harmadik rész azokat a beavatkozásokat sürgeti, amelyek növelhetik Magyarország alkalmazkodóképességét és versenyképességét: célcsoportokra szabott, komplex felnőttképzési programok, tanárképzés korszerűsítése, kutatásokon alapuló átfogó készségstratégia.

Kulcsszavak: felnőttképzés-politika, felnőttkori tanulás, alapkészségek, PIAAC, termelékenység, gazdasági növekedés

FROM PIAAC TO POLICY: INSIGHTS AND PROSPECTS FOR HUNGARIAN ADULT LEARNING POLICY

The study examines the lessons and perspectives of Hungarian adult learning policy over the past four years, structured around three thematic pillars. The first section discusses the post-2020 transformation of adult learning sector, which increasingly integrates training into the state institutional system, while highlighting forward-looking measures such as the development of digital educational infrastructure and the introduction of micro-credentials. The second chapter analyses the results of the PIAAC survey, which reveal that a significant proportion of Hungarian adults lack the basic skills necessary for labour market participation and social inclusion. These deficits constrain both productivity and innovation capacity. The third part calls for urgent interventions to enhance Hungary's adaptability and competitiveness, including complex, target group-specific adult learning programs, the modernisation of teacher training, and the development of a comprehensive, research-based skills strategy.

Keywords: adult learning policy, lifelong learning, basic skills, PIAAC, productivity, economic growth

* Levelező szerző: Dr. habil Farkas Éva, felnőttktatás-kutató. E-mail: farkaseva9@gmail.com

Bevezetés

A felnőttkori tanulás és készségfejlesztés napjaink egyik legfontosabb társadalmi és gazdasági kihívása. Egy olyan korszakban, amikor a technológiai fejlődés, a munkaerőpiaci átalakulások és a globális megatrendek soha nem látott ütemben formálják mindennapjainkat, a felnőttek tudásának és készségeinek minősége döntő jelentőségűvé válik.

Magyarországon a 2022–2026 közötti időszak felnőttképzés-politikája egyszerre hordoz lehetőségeket és kockázatokat. A tanulmány három fő egységben tárgyalja e folyamatokat. Az első fejezet a felnőttképzés 2020 utáni átalakítását mutatja be, amely a képzéseket egyre inkább az állami intézményrendszer felé tereli, miközben szűkíti a piaci szereplők mozgásterét. Pozitív fejlemény a digitális oktatási infrastruktúra fejlesztése, valamint a mikrotanúsítvány bevezetése és az egyéni tanulási számla koncepciójának kidolgozása, amelyek a rugalmas, keresletvezérelt tanulási utak kialakítását támogatják.

A második egység az időszak legnagyobb visszhangot érdemlő eseményéről, a PIAAC-felmérés tanulságairól szól. Az adatok makrogazdasági szinten is kulcsfontosságúak. A magyar felnőttek körülbelül harmada nem éri el a szövegértés, a számolás vagy az adaptív problémamegoldás minimális szintjét, amely szükséges a munkaerőpiacon, és a modern gazdasági és társadalmi életben való sikeres részvételhez. Különösen aggasztó, hogy a visszaesés nemcsak az alacsonyan képzetteknél, hanem a fiataloknál és a felsőfokú végzettségűeknél is megfigyelhető, ami arra utal, hogy az iskolai végzettség ma már nem megbízható mutatója a tényleges kompetenciaszinteknek. A készséghiány közvetlenül rontja a munkaerő termelékenységét, és korlátozza Magyarország innovációs képességét is. Az elemzések azt mutatják, hogy az OECD-országok közötti termelékenységi különbségeket mintegy 40%-ban a felnőttkori készségek és azok allokációja magyarázza.

A harmadik rész a sürgető szakpolitikai beavatkozások lehetőségeit vázolja fel. A jövő sikeréhez elengedhetetlen a problémák őszinte fel- és elismerése, a készségfelmérések eredményeinek alapos elemzése, a tanárképzés korszerűsítése, a célcsoport-specifikus komplex programkínálat és kutatási eredményekre épülő, az oktatási és munkaerőpiaci szempontokat integráló nemzeti készségstratégia.

A tanulmány célja kettős: egyrészt feltárni azokat a kihívásokat, amelyek a hazai felnőttképzés-politika előtt állnak, másrészt bemutatni azokat az oktatáspolitikai irányokat, amelyek hozzájárulhatnak a magyar társadalom versenyképességének és alkalmazkodóképességének javításához.

A felnőttképzés átalakulása 2020 után

A 2020-tól kezdődő időszak a felnőttképzésben jogszabályi módosításokkal, informatikai fejlesztésekkel, új szakpolitikai eszközök bevetésével és kiemelkedő részvételi aktivitással jellemezhető. A minőség javítását célzó, 2020-ban megkezdett rendszerátalakítás nyomán – néhány kivételtől eltekintve – minden szervezett formában megvalósuló, kompetencia kialakítására vagy fejlesztésére irányuló oktatás és képzés a felnőttképzési törvény hatálya alá került (2013. évi LXXVII. törvény). Az engedélyezési rendszer is átalakult: míg korábban a képzési programokat kellett engedélyeztetni, az új szabályozás értelmében a felnőttképzési tevékenység bejelentés vagy engedély birtokában végezhető. A kötelező engedélyezés a részszakmára, szakképesítésre, mikrotanúsítványra irányuló képzéseket, valamint az állami és EU-s forrásból finanszírozott programokat érinti.¹ 2025 novem-

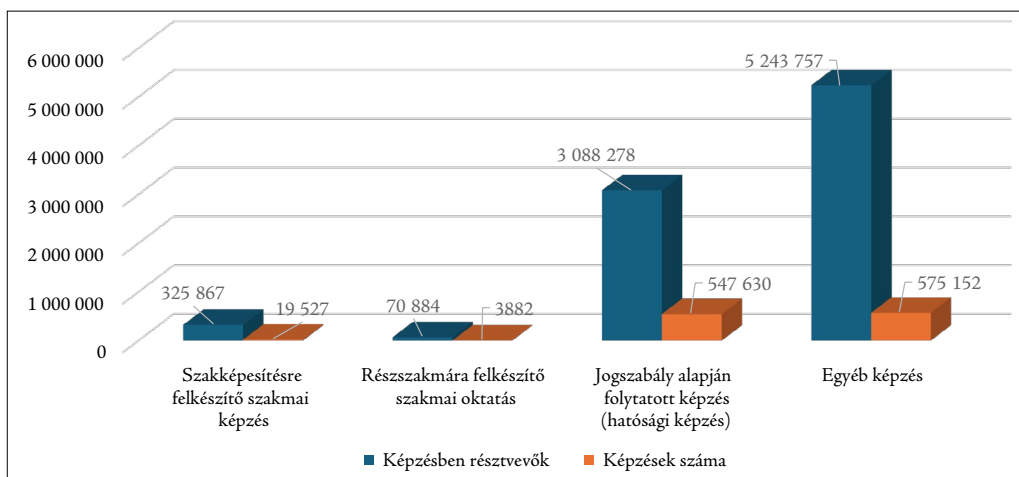
¹ Mikrotanúsítványt nem adó belső képzés és jogszabály alapján szervezett oktatás és képzés bejelentés alapján valósítható meg akkor is, ha részben vagy egészben állami vagy európai uniós forrásból valósul meg [2013. évi LXXVII. törvény 2/A. §. (2) bekezdés].

berében 17 274 felnőttképző szerepelt a nyilvántartásban, közülük 945 rendelkezett a magasabb minőségi követelményeket tanúsító engedéllyel (*Kulturális és Innovációs Minisztérium 2025*).

A képzések mérhetőségének erősítése érdekében 2020. szeptember 1-től a képzőknek a képzésekről és a résztvevőkről – személyazonosításra alkalmas módon – kell adatot szolgáltatniuk az új Felnőttképzési Adatszolgáltatási Rendszerbe.² Ezen információk, kiegészítve a foglalkoztatási adatokkal, alkalmasak lehetnének a képzések és képzők eredményességét mérő indikátorok kialakítására. A további jelentős informatikai fejlesztések – például a Pályakövetési Rendszer, a Munkaerőpiaci Előrejelző Rendszer, a Digitális Oktatási Anyakönyv – nagyon ígéretesek a felnőttképzés szereplői számára. Az adatok rendszeres elemzése lehetővé tenné a monitoringadatokon alapuló stratégiaalkotást és szakpolitikai döntéshozatalt. A felnőttek és a munkáltatók a megfelelő és megbízható információk birtokában tudatos(abb)an hozhatnák meg a felnőttképzéssel kapcsolatos döntéseiket. A képző intézmények képzési kínálatukkal jobban tudnának igazodni a felnőttek és a munkaerőpiac igényeihez. A kutatók számára pedig gazdag elemzésekre adnának lehetőséget. A felnőttképzésben való részvétel részletes adatai azonban kizárólag állami szervek számára hozzáférhetők. A képzések jellegéről, időtartamáról, finanszírozási forrásairól, tartalmáról és minőségéről nem állnak rendelkezésre nyilvánosan elérhető információk. A képzők, a potenciális tanulók, és más érdekelt felek csupán összesített statisztikákat ismerhetnek meg, amelyek mélyebb elemzést nem tesznek lehetővé.

Felnőttképzési részvételi aktivitás

Az új szabályozás bevezetése óta, 2020. szeptember 1. és 2025. november 1. között, összesen 8 648 786 fő vett részt iskolarendszeren kívüli felnőttképzésben, ami 2 859 188 különböző személyt jelent (*Kulturális és Innovációs Minisztérium 2025*). Az utóbbi években – 2024. november 1. és

1. ábra: Képzésben részt vevők száma (fő) és a képzések száma (db) képzéstípusonként 2020. szeptember és 2025. november között. *Forrás: Kulturális és Innovációs Minisztérium 2025*

² A képzők a Felnőttképzési Adatszolgáltatási Rendszeren (FAR) keresztül kezdeményezhetik a bejelentési és engedélyezési eljárást, a FAR tartja nyilván a felnőttképzést folytató intézményeket és a felnőttképzési szakértőket, a FAR-ban történik a felnőttképzési tanúsítványok és mikrotanúsítványok kiállítása az elvégzett képzésekről, a képzési hitellel kapcsolatos adatszolgáltatás, a résztvevői elégedettségmérés és az önkéntes adatszolgáltatás a tervezett képzésekről. A FAR elérhetősége: <https://far.nive.hu/kezdolap>

2025. november 1. között – 1 842 822 fő (ebből 415 626 egyedi résztvevő) kapcsolódott be képzésekbe. A képzési kínálatban főként hatósági, illetve rövid időtartamú³ egyéb képzések, ezen belül a vállalati belső képzések, valamint általános, nyelvi és informatikai kompetenciafejlesztő programok dominálnak (1. ábra). Magyarországon a felnőttképzés elsősorban a munka világához kapcsolódik. 2022-ben a felnőttek 60,7%-a vett részt munkával kapcsolatos nem formális képzésben (EU-átlag: 47,3%), és a képzésben részt vevők 56,3%-ának a munkáltató finanszírozta a képzést (EU-átlag: 43,4%) (Eurostat 2024b).

Két szakma és egy szakképesítés ingyenes

A felnőttképzés hatályos jogi szabályozása a képzés célja és típusa alapján különbözteti meg a felnőttoktatásban és -képzésben folytatható képzéseket és megszerezhető képesítéseket. A szakmajegyzékben szereplő, 25 ágazatba sorolt 179 szakma⁴ oktatását erősen szabályozza az állam: a szakképzés 2020-ban elindított reformja óta ezeket a szakmákat csak szakképző intézményben (szakképző iskolában és technikumban), szakmai oktatás keretében lehet tanulni. A felnőttek számára vonzó lehetőség, hogy két szakma megszerzése – 25 éves korig tanulói, 25 év felett felnőttképzési jogviszonyban – ingyenes.

Programkövetelmény alapján indított, szakképesítés megszerzésére irányuló szakmai képzést szakképző intézmény és engedéllyel rendelkező felnőttképzési intézmény is folytathat. A szakképző intézményben a két szakma mellett egy szakképesítés megszerzése is ingyenes. Ez visszavetette a piaci felnőttképzők által kínált szakmai képzések iránti keresletet, ugyanakkor növelte a szakképző intézményekbe beiratkozó felnőttek számát (1. táblázat). Az iskolarendszerű szakmai oktatást – kööttségei ellenére – vonzóvá teszi az ingyenesség és az, hogy a szakképző intézmény a felnőttképzési jogviszonyban szervezett szakmai oktatás időtartamát legfeljebb a negyedére, a kötelező foglalkozások számát a nappali oktatás kötelező óraszámának 40%-áig csökkentheti [2019. évi LXXX. törvény 53. § (4) bekezdés].

1. táblázat: Iskolarendszerű felnőttoktatásban részt vevők száma (fő)

	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Általános iskola	3 820	3 963	4 042	4 433
Szakképző iskola	20 253	25 897	41 005	40 503
Technikum	27 683	30 272	44 627	44 533
Gimnázium	31 329	32 238	32 486	33 930

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal 2025

Korlátok és lehetőségek

A piaci felnőttképzők mozgásterét 2024-től tovább szűkítette, hogy a költségvetési szervek kizárólag a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Kormányzati Képzésszervezési Központján keresztül

³ Magyarországon a képzések átlagos időtartama jóval alacsonyabb az EU-átlagnál. A nem formális képzéseké mindössze 40 óra (EU-átlag: 84 óra) (Eurostat 2024a). De ettől jelentősen alacsonyabb óraszámú képzések is előfordulnak, pl. a képzési kínálatban 3 órás, online, mikrotanúsítványt adó képzés is megtalálható.

⁴ 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról. https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1097

rendelhetnek képzéseket, valamint a köznevelésben és szakképzésben tanulók számára az elméleti KRESZ- és elsősegélynyújtó-képzések díjmentessé váltak. Eközben a felnőttképzésre fordítható uniós források jelentősen csökkentek, és a fennmaradó források csupán szűk, privilegizált képzői kör számára elérhetők.

A kimenetszabályozott, tanulásieredmény-alapú programkövetelmények bevezetése, valamint a szakmai képzések és vizsgáztatás szétválasztása fontos minőségbiztosítási előrelépés. A rendszer hatékonyságát ugyanakkor gyengíti, hogy nem alakult ki a képzések tényleges eredményességét és hatását mérő indikátorrendszer. A finanszírozás területén a három hónapot meghaladó, szakképesítésre felkészítő szakmai képzésekhez nyújtott kamatmentes képzési hitel és a szakképző intézményekben ingyenesen megszerezhető képesítések új csatornákat nyitottak, azonban ezek főként az állami szereplőket preferálják, tovább korlátozva a piaci képzők lehetőségeit.

A vizsgált időszak innovatív szakpolitikai intézkedései közé tartozik a mikrotanúsítványok bevezetése és az egyéni tanulási számla koncepciójának kidolgozása. A mikrotanúsítványok új eszközt kínálnak a rövid, célzott kompetenciafejlesztés hivatalos elismerésére. A felnőttképzési szektorban azonban alkalmazásuk korlátozott: kizárólag szakképzési tankönyveken alapulhatnak, és nem minősülnek közokiratnak. A 2024 decemberében megjelent és 2025 augusztusában módosított részletszabályok⁵ fontos lépést jelenthetnek a rugalmas, tanulási eredményeken alapuló elismerési rendszerek felé. Ugyanakkor a mikrotanúsítvány egyelőre nem garantálja a minőséget és – világos szakpolitikai cél hiányában – a haszna is nehezen megragadható. 2024-ben elkészült az egyéni tanulási számla koncepciója⁶ is, amely – folyamatosan elérhető, célzott finanszírozási forrás biztosításával – a keresletvezérelt tanulási utak erősítését célozza, lehetővé téve az egyének számára, hogy karriercéljaikhoz igazodó tanulási döntéseket hozzanak. Ez jelentős elmozdulást jelenthetne a kínálatvezérelt rendszerektől az egyéni szükségletekre szabott képzési gyakorlatok felé. Az egyéni tanulási számla pilot programja és bevezetése még nem indult el.

A legnagyobb szakmai visszhangot érdemlő esemény a 2024. december 10-én megjelent PIAAC-jelentés, amely azonban mindeddig (2025. november) érdemi szakpolitikai reflexió nélkül maradt. A jelentés szerint – a felnőtt lakosság iskolai végzettségi szintjének és a tanulásban való részvételi arányok növekedése ellenére – romlottak a felnőttek információfeldolgozási készségei. Egy olyan időszakban, amikor a világ egyre összetettebbé válik, a magyar felnőttek 32,5%-a szövegértésből, 28,8%-a számolásból, 37,2%-a adaptív problémamegoldásból nem rendelkezik olyan készségszinttel, amely szükséges a társadalmi és civil életben, valamint a munkaerőpiacon való eredményes boldoguláshoz (OECD 2024a).

PIAAC-eredmények és makrogazdasági jelentőségük: a készségek szerepe a gazdasági növekedésben

Az OECD által koordinált Felnőttek Nemzetközi Képesség- és Kompetenciamérési Programja (Programme for the International Assessment of Adult Competencies, a továbbiakban: PIAAC) a 16–65 éves korosztály olyan alapvető kognitív készségeit – szövegértés, számolási készség, adaptív problémamegoldás – méri fel, amelyek elengedhetetlenek a munkaerőpiaci részvételhez, a társadal-

⁵ 39/2024. (XII. 2.) KIM rendelet a felnőttképzésben használt mikrotanúsítvány tartalmáról és kiállításának feltételeiről.

⁶ Az egyéni tanulási számla koncepciójának kialakítása az Európai Unió által támogatott 'HUN-ILA Development and implementation of the Individual Learning Accounts in Hungary' projekt keretében valósult meg 2023. január és 2024. május között. https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/skills-education-and-training/support-development-individual-learning-account-hungary_en

mi integrációhoz és az egész életen át tartó tanuláshoz.⁷ Ezek a készségek nem helyettesíthetők mesterséges intelligenciával, ugyanakkor elengedhetetlenek a mesterséges intelligenciával támogatott eszközök helyes és tudatos használatához. Az alapkészségek elsajátítása jellemzően a köznevelésben történik, ám szerepük a felnőttkori érvényesülésben is kiemelkedő. Szintjük meghatározza az egyéni jóllétet, a tanulási motivációt, a foglalkoztathatóságot, a gazdasági teljesítményt és a társadalmi alkalmazkodóképességet (Farkas 2023, 2024). Magyarországon azonban mintegy kétfélmillió felnőtt nem rendelkezik az alapképességek megfelelő szintjével, ami komoly társadalmi és gazdasági kockázatot jelent.⁸

A PIAAC jelentősége és módszertana

A PIAAC értéke abban rejlik, hogy nem pusztán az iskolai végzettséget, hanem a tényleges kompetenciaszintet méri, valamint feltárja a készségek munkahelyi használatának intenzitását is. Ez azért lényeges, mert az iskolai végzettség önmagában nem ad pontos képet a felnőttek valós készségeiről. Az oktatás minősége, a munka- és élettapasztalat, valamint az egyéni tanulási utak miatt előfordulhat, hogy alacsonyabb végzettségű felnőttek magasabb kompetenciaszinttel rendelkeznek, mint a felsőfokú végzettségűek. További erőssége a felmérésnek, hogy a második ciklus eredményei összehasonlíthatók az első ciklus eredményeivel,⁹ így a készségszintek időbeli változásai is nyomon követhetők. Ez különösen fontos, hiszen az alapkészségek szintjei az egyén életciklusainak és élethelyzetének, illetve az oktatás minőségének és a társadalmi-gazdasági hatásoknak megfelelően folyamatosan változnak, és az életút során a megszerzett készségek szintjének fennmaradását számos körülmény (tanulás, munkanélküliség, munkavégzés minősége, idősödés stb.) befolyásolja.

A 2023. évi második ciklusban 31 ország 160 000 felnőttje vett részt, akik összesen 673 millió embert reprezentálnak (OECD 2024a). Magyarországon 4564 fő került be a mintába, akik 6,28 millió munkaképes korú felnőttet képviselnek (OECD 2024b). A résztvevők a mindennapi életből vett feladatokat oldották meg tableten, így az eredmények jól értelmezhetők a hazai kontextusban is.

Nemzetközi tendenciák és magyar eredmények¹⁰

A 2022/2023. évi PIAAC-felmérés eredményei azt mutatják, hogy a legtöbb országban csökkent a felnőttek információfeldolgozási kulcskészségeinek szintje. Szövegértésben csak Finnország és Dánia tudott jobb eredményt elérni az előző ciklus mérési eredményeihez képest. 18 országban stagnáltak az eredmények, 11 országban pedig romlottak. A számolási készség területén 8 ország tudta növelni a teljesítményét, 16 ország eredményei nem változtak jelentősen az előző mérési ciklushoz képest, 7 ország teljesítménye romlott. Magyarország mindhárom készségterületen jelentősen az OECD-átlag alatt teljesített (2. táblázat), és az eredmények romló tendenciát mutatnak (OECD 2024a).

⁷ A PIAAC által mért kompetenciák az egész életen át tartó tanulás nyolc kulcskompetenciája között is szerepelnek (European Union 2019), és az Európai Unió Tanácsa kompetenciafejlesztési pályákról szóló ajánlása is megfogalmazza, hogy „a megfelelő szintű írás- és számtantudás, valamint a digitális kompetenciák elengedhetetlenül fontosak a munkaerőpiacra való belépéshez és a munkaerőpiacon való érvényesüléshez, valamint a továbbtanulásban és továbbképzésben való részvételhez is” (Európai Unió Tanácsa 2016: 1).

⁸ A rossz minőségű oktatás árát, valamint a tudástöke és a gazdasági fejlettség kapcsolatát részletesen bemutatják Polónyi István friss tanulmányai (Polónyi 2023, 2025).

⁹ Magyarország először 2017/2018-ban vett részt a programban.

¹⁰ A PIAAC-adatok részletesebb bemutatása elérhető Farkas 2024-es cikkében (Farkas 2024).

Az olvasás-szövegértést mérő felmérésen a magyar felnőttek átlagpontszáma 2022/2023-ban 248 pont volt, ami jelentősen elmarad az OECD-átlagtól (260 pont). A 2017/2018. évi 18,6%-kal szemben 2023-ban a felnőttek 32,5%-a (a 16–65 éves lakosságra vetítve ez körülbelül 2 millió felnőttet jelent) teljesített a legalacsonyabb 1. vagy 1. alatti szinten (OECD-átlag: 26%). A 14 százalékpontos növekedés nemzetközi szinten is kirívó [OECD 2024a, Table A.2.2 (L), Table A.3.2 (L)]. A számolási készségterületen a kompetenciák átlaga 254 pont (OECD-átlag: 263 pont). Az alacsony (1. szinten vagy alatta) szinten teljesítők aránya 28,8% (kb. 1,8 millió felnőtt), míg öt évvel korábban (2017/2018) ez 17,8% volt, akkor még az OECD-átlag fölött teljesített Magyarország [OECD 2024a, Table A.2.2 (N), Table A.3.2 (N)]. Az adaptív problémamegoldásban a magyar átlag 241 pont, ami szintén elmarad az OECD-átlagtól (251 pont). A felnőttek 37,2%-a (kb. 2,3 millió fő, OECD-átlag: 29%) teljesített az 1. vagy az alatti szinten [OECD 2024 Table A.2.2 (A)]. Különösen aggasztó, hogy a felnőttek 22%-a (kb. 1,4 millió fő) mindhárom készségterületen alacsony szinten, azaz az 1. vagy az alatti szinten teljesített. Az OECD-átlag 18% (OECD 2024a, Table A.2.3., OECD 2024b).

2. táblázat: A szövegértés, számolási készség és adaptív problémamegoldó készség területén különböző szinteken teljesítők aránya Magyarországon (16–65 éves korosztály)

		Szövegértés (%)		Számolási készség (%)		Adaptív probléma- megoldó készség (%)
		2017/2018	2022/2023	2017/2018	2022/2023	2022/2023
Alacsony készség szint	1. szint alatt (176 pont alatt)	4,3	9,3	4,7	9,3	8,2
	1. szint (176–226 pont)	14,3	23,2	13,1	19,5	29,0
Közepes készség szint	2. szint (226–276 pont)	39,0	35,7	32,4	34,5	40,5
	3. szint (276–326 pont)	35,7	25,9	35,8	27,3	19,5
Magas készség szint	4. szint (326–376 pont)	6,4	5,5	12,5	8,4	2,8
	5. szint (376 pont és felette)	0,2	0,4	1,5	1,0	–*

* Az adaptív problémamegoldás esetében a 4. szint a legmagasabb szint, ami a 326 pont és afeletti teljesítést jelenti.

Forrás: OECD 2024a, Table A.2.2 (L, N, A) és Table A.3.2 (L, N, A) alapján saját szerkesztés

Külön figyelmet érdemel, hogy a 16–24 éves korosztály teljesítménye egyik készségterületen sem jobb az idősebb korosztályokénál. Szövegértésben és adaptív problémamegoldásban a 25–34 évesek teljesítettek a legjobban, őket a szövegértésben a 35–44 éves, az adaptív problémamegoldásban a 16–24 éves korosztály követi. Számolásban a 35–44 éves korosztály teljesített a legjobban, megelőzve a 25–34, illetve a 16–24 éveseket [OECD 2024a, Table A.2.4 (L, N, A), Table A.3.7. (L, N)].

Az iskolai végzettség minden országban pozitívan korrelál az alapkészségekkel. Magyarországon is a magasabb végzettséggel rendelkezők teljesítettek jobban mindhárom készségterületen, azonban minden iskolai végzettségi szinten csökkent a teljesítmény, és az elmúlt öt évben tovább nőtt a készségszakadék a legjobban és leggyengébben teljesítők között [OECD 2024a Table A.2.5 (L, N, A), OECD, 2024b]. A legnagyobb visszaesés az alacsonyabb végzettségűek körében tapasztalható.

tó, de a diplomások teljesítménye is elmarad a nemzetközi élvonaltól. Például a felsőfokú végzettséggel rendelkező magyar felnőttek szövegértésben (284,6 pont) és adaptív problémamegoldásban (266,3 pont) is rosszabb eredményt értek el, mint a finn középfokú végzettségűek¹¹ (289,4 és 268,9 pont). Az alacsony végzettségű finn (242 pont) és svéd (240,6 pont) felnőttek szövegértésben jobban teljesítettek, mint a magyar középfokú végzettségűek (236,9 pont). Hasonló a helyzet az adaptív problémamegoldásban is, ahol az ésszt alacsony végzettségűek teljesítménye (234,8 pont) meghaladta a középfokú végzettséggel rendelkező magyar felnőttek eredményét (230,3 pont) [OECD 2024a, Table A.2.5 (L, N, A), OECD, 2024b]. Ez arra utal, hogy a magyar oktatási rendszer minősége és a munkahelyi készségfejlesztés hatékonysága komoly hiányosságokkal küzd.

A foglalkoztatási státusz szintén erősen befolyásolja az eredményeket. A teljes munkaidős foglalkoztatottak minden területen jobban teljesítettek, mint a részmunkaidősök vagy a munkanélküliek (OECD 2024a, Table A.4.1). Ez alátámasztja, hogy a munkahelyi feladatokhoz kapcsolódóan folyamatosan fejlődnek az alapkészségek is, ugyanakkor a munkahör minősége és komplexitása alapvetően befolyásolja az alapkészségek fennmaradását és fejlődését.

PIAAC mint a tudástőke és a tudás hatékony felhasználásának indikátora

A PIAAC adatai makrogazdasági szinten kulcsfontosságú előrejelzői a gazdasági növekedésnek, elsősorban a munkatermelékenységre gyakorolt hatásukon keresztül. Számos kutatás bizonyította, hogy a humán tőke minősége – mindenekelőtt az alapkészségek szintje – közvetlen hatással van a GDP növekedésére. Schwerdt, Wiederhold és Murray (2020) kimutatták, hogy az átlagos szövegértési készség szintje önmagában is magyarázza a GDP növekedését, függetlenül az induló gazdasági fejlettségi szinttől és az iskolai évek számától. Eredményeik rávilágítanak arra, hogy nem az oktatás mennyisége, hanem annak minősége és gyakorlati hasznosíthatósága bír valódi jelentőséggel. Ugyanakkor Rappleye és Komatsu (2019) megkérdőjelezi a tudásalapú tőkeelmélet, és ezzel együtt a PIAAC-hoz hasonló felmérések érvényességét. Szerintük a kognitív készségek és a gazdasági növekedés közötti összefüggések háttérben akár fordított okság is állhat: vagyis nem feltétlenül a magasabb készség szintje okozza a gazdasági növekedést, hanem a gazdagabb országok jobban teljesítenek a készségfelméréseken, mert fejlettebb politikai, intézményi és kulturális háttérrel rendelkeznek.

Andrews és munkatársai (2025) részletes modellezéssel igazolják a felnőttek alapkészség szintje és a munkaerő-termelékenysége közötti szoros, pozitív kapcsolatot. A készségek szintje és eloszlása együttesen magyarázza az OECD-országok termelékenységi különbségeinek jelentős részét. Eredményeik azt mutatják, hogy a magasabb kompetenciaszint elősegíti a gyorsabb technológiai adaptációt, és növeli az innovációs aktivitást. Becsléseik szerint, „ha az OECD-országok elérnék a PIAAC-ban legjobban teljesítő három ország (Finnország, Japán és Svédország)¹² szintjét, az átlagosan 17 százalékos munkatermelékenység-növekedést eredményez(het)ne. A lemaradó országokban – például Magyarországon – a növekedés elérhetné akár a 25–30 százalékot is” (Andrews–Égert – de La Maison neuve 2025: 17). A reális szakpolitikai cél ugyanakkor inkább az OECD-átlaghoz való felzárkózás lehet.

¹¹ A középfokú végzettséggel rendelkező finn felnőttek szövegértési képessége nemcsak Magyarország, de másik 18 ország felsőfokú végzettséggel rendelkező felnőttjeinek teljesítményét is felülmúlja.

¹² A PIAAC-eredmények jelentős eltéréseket mutatnak az országok között. Finnország, Japán és Svédország teljesítménye mintegy 10%-kal meghaladja az OECD-átlagot, és 25%-kal a leggyengébben teljesítő országok szintjét.

Készségkínálat és készségkereslet eltérései

Az OECD-országok közötti termelékenységi eltérések körülbelül egynegyedét a készség szintek magyarázhatják, Dél- és Kelet-Európában akár egyharmadát is (Andrews–Égert – *de La Maisonneuve* 2025: 18). A munkatermelékenységet azonban nemcsak a készségek szintje, hanem azok eloszlása és munkaerőpiaci illeszkedése¹³ is befolyásolja, amely tényezők az országok közötti ágazati termelékenységi különbségek további 12%-át magyarázhatják (Andrews–Égert – *de La Maisonneuve* 2025: 28). Az együttes eredmények azt mutatják, hogy az OECD-országok közötti termelékenységi különbségek mintegy 40%-ban a felnőttkori készségekhez és azok allokációjához köthetők (Andrews–Égert – *de La Maisonneuve* 2025: 29).

Magyarország mindkét kategóriában alulteljesít: alacsony átlagos készség szint és magas készségtérés¹⁴ jellemzi, amely megmutatkozik a termelékenységi adatokban és az innovációs teljesítményben. „A magyar munkatermelékenység szintje alacsonyabb az uniós és a régiós átlagnál, a hazai munkatermelékenységi mutatókból képzett átlag az uniós szint 64 százalékán áll” (Magyar Nemzeti Bank 2024: 8). Az európai uniós rangsorban Magyarország a 24. helyen állt 2023-ban. Az innováció a munkatermelékenység és a gazdasági fejlettség egyik legmeghatározóbb motorja. 2023-ban Magyarország innovációs hatékonysága az EU-átlag 55%-át érte el, míg 2019-ben még 60%-on állt. „Nemzetközi összehasonlításban Magyarország innovációs hatékonysága csökkent, vagyis az innovációs ráfordításoknál nagyobb mértékben mérséklődtek az eredmények” (Magyar Nemzeti Bank 2024: 9).

Az elemzések arra engednek következtetni, hogy ha Magyarország célzott beavatkozásokkal erőfeszítéseket tenne a fiatalok és felnőttek készség szintjének (tágabb értelemben az oktatás minőségének) növelésére és a munkaerőpiaci eltérés csökkentésére, akkor jelentős termelékenységi növekedést és dinamikusabb gazdasági fejlődést tudna produkálni. Az intézkedések meghozatalát hátráltatja, hogy Magyarországon az alapkészség hiány problémáját sem az egyén, sem a munkáltatók, sem az oktatási rendszer, sem pedig a szakpolitika nem érzékeli kellő súllyal. Pedig mind a tanulási, mind a munkaerő-termelékenységi problémák visszavezethetők erre. Magyarországon a munkáltatók 27%-a érzékel készség hiányt dolgozóinál, ám jelentős részük nincs tisztában annak mértékével. Leggyakrabban a szakmaspecifikus kompetenciák, problémamegoldás, csapatmunka hiányát jelzik, míg a szövegtérési és számolási készségek hiányát alig érzékelik (OECD 2024c). A munkavállalóknak mindössze 4%-a érzi úgy, hogy készségei nem elegendők munkája ellátásához (OECD-átlag: 10%). Fejlesztési igényként elsősorban informatikai (47,9%) és idegen nyelvi (31%) készségeket emelnek ki, míg az alapvető írási, olvasási és számolási készségek javítását csak kevesen tartják szükségesnek (OECD 2024c). Az adatok azt mutatják, hogy az alapkészségek hiányának és jelentőségének társadalmi és szakpolitikai tudatosulása alacsony szintű.

Magas részvétel, alacsony hatékonyság

A PIAAC-eredmények értelmezésekor érdemes áttekinteni, miként alakult a két mérési ciklus között a felnőtt lakosság iskolai végzettségi szintje, valamint a felnőttképzésben való részvétel. Az elmúlt években a felnőttek iskolai végzettségi szintje és a tanulásban való részvétele látványosan

¹³ A készségek kereslete és kínálata közötti eltérés (skills mismatch) akkor jelenik meg, amikor a munkavállaló végzettsége vagy szakterülete nem felel meg a munkakör követelményeinek. Az OECD adatai szerint a termelékenység magasabb azokban az ágazatokban, ahol alacsonyabb a készségtérés, és ahol a magasan képzett munkavállalók nagyobb és dinamikusabb cégekhez koncentrálnak (Andrews–Égert – *de La Maisonneuve* 2025).

¹⁴ Magyarországon a foglalkoztatottak 24,4%-a túlképzett (OECD-átlag: 23%), 5,4%-a alulképzett (OECD-átlag: 9%), 34,8%-a pedig nem a végzettségének megfelelő területen dolgozik. Ezek az arányok jól mutatják, hogy a magyar munkaerő piac jelentős strukturális kihívásokkal küzd (OECD 2024, Table A.4.13., OECD 2024a).

emelkedett. A 25–64 évesek körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 2017 és 2024 között 24,1%-ról 32,4%-ra nőtt, miközben a legfeljebb alacsonyfokú végzettséggel rendelkezők aránya 16%-ról 12,6%-ra csökkent (*Központi Statisztikai Hivatal 2025*). A 25–34 évesek körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya azonban továbbra is jelentősen elmarad az uniós átlagtól (2023-ban 30,2% szemben az EU 43,1%-ával¹⁵) (*Eurostat 2025c*).

A felnőttkori tanulásban való részvétel is élenkült az elmúlt időszakban. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) munkaerőpiaci felmérése (LFS) szerint a megelőző négy hétben képzésben részt vevők aránya 2017-ben 6,2% volt a 25–64 éves korosztályban, ami 2024-re 11,8%-ra nőtt, ez azonban még mindig elmarad az EU-átlagtól (13,5%) (*Eurostat 2025a*).

Látványosabb növekedést mutat az Európai Bizottság által végzett felnőttképzési felmérés (AES). E szerint 2022-ben a magyar felnőttek 62,4%-a vett részt formális vagy nemformális tanulásban, amivel Magyarország az európai élvonalba került – csak Svédországban és Hollandiában magasabb a részvétel –, túlteljesítve a 2030-ra kitűzött 60%-os célértéket (*Eurostat 2025b*). Mindezek ellenére paradox helyzet rajzolódik ki: miközben a részvételi arányok nőnek, és a végzettségi szint emelkedik, a felnőttek információfeldolgozási készségei romlanak. Ez együtt jár a munkaerő termelékenységének alacsony szintjével és Magyarország innovációs hatékonyságának csökkenésével, ami arra utal, hogy a tanulásban való részvétel mennyiségi növekedése önmagában nem biztosítja a gazdasági és társadalmi alkalmazkodóképesség javulását.

A PISA és az országos kompetenciamérés eredményei

Az iskolai végzettség önmagában ma már nem megbízható előrejelzője a felnőttkori készségeknek, sokkal pontosabb képet adnak a nemzetközi kompetenciamérések. A tanulásiteljesítmény-mérés (Programme for International Student Assessment, továbbiakban: PISA) a 15 éves tanulók szövegértési, matematikai és természettudományos készségeit vizsgálja, amelyek hosszú távon meghatározzák a felnőttkori készségek szintjét. A kohorszszintű regressziós elemzések – amelyek egy adott kohorsz PIAAC-eredményeit összevetik az iskolában töltött évek számával és a kohorsz PISA-tesztelési eredményével – egyértelműen kimutatják, hogy a PISA-eredmények, mint az oktatás minőségének indikátorai, erőteljesen magyarázzák a felnőttkori kompetenciaszinteket. „A PISA-pontszámok 1 százalékos növekedése több mint 0,3% százalékos javulást eredményez a PIAAC-tesztelésben. Hatásuk három-négyszer nagyobb, mint az iskolában eltöltött évek száma” (*Andrews–Égert – de La Maisonneuve 2025: 43*). Ez megerősíti, hogy az oktatás (a tanulás) minősége sokkal fontosabb tényező, mint az iskolai évek mennyisége.

A 2022-es PISA-felmérés szerint a magyar 15 évesek 25,9%-a szövegértésből, 29,5%-a pedig matematikából nem érte el a 2. képességszintet, amely a társadalmi életében való teljes értékű részvétel minimumszintjének tekinthető (3. táblázat). A 2. szint alatt teljesítő fiatalok jelentős hátrányt szenvednek: kisebb eséllyel szereznek felsőfokú végzettséget, és várhatóan az átlagnál alacsonyabb jövedelmet érnek el. A szakképző iskolákban különösen kedvezőtlen a kép. Az OECD 2018-as PISA-mérése szerint a hároméves, érettségit nem adó szakképzésben tanulók 61%-a szövegértésből, 56%-a pedig matematikából nem érte el a 2. szintet¹⁶ (*Oktatási Hivatal 2013, 2016, 2019, 2024*).

¹⁵ Az EU célkitűzése, hogy a 25–34 évesek 45%-a rendelkezzen felsőfokú végzettséggel 2030-ra. 10 ország már teljesítette ezt a célt. Írország (63%), Ciprus (62%), Luxemburg (60%), Litvánia (57%), Hollandia (55%), Svédország (52%), Spanyolország (52%), Franciaország (52%), Belgium (50%), Dánia (49%), Málta (46%), Lengyelország (46%), Lettország (45%) (*Eurostat 2025c*).

¹⁶ A 2022-es mérésből nem áll rendelkezésre pontos adat a szakképző iskolai tanulók teljesítményéről, mivel az intézményi besorolás nem illeszkedett a hatályos szakképzési törvény kategóriáihoz.

3. táblázat: PISA-eredmények a szövegértés és a matematikai műveltség területen

	Szövegértés 2. szint alatt (%)	Matematika 2. szint alatt (%)
2012	19,7	28,1
2015	27,5	28,0
2018	25,2	25,7
2022	25,9	29,5

Forrás: Oktatási Hivatal 2013, 2016, 2019, 2024 alapján saját szerkesztés

A hazai országos kompetenciamérés is aggasztó képet fest. Milyen jövőt jósol, hogy 2024-ben a nyolcadikosok 48%-a szövegértésben, matematikában és digitális eszközhasználatban is az alapszint alatt teljesített? A tizedikesek körében 36% nem érte el az alapszintet szövegértésből, 40% pedig matematikából (*Oktatási Hivatal 2025*). A szakképző iskolások teljesítménye itt is az országos átlag alatt maradt, amit befolyásolhat a közismereti tantárgyak alacsonyabb óraszám, és hogy ebben az iskolatípusban jóval magasabb a sajátos nevelési igényű tanulók aránya, mint a technikumokban vagy a gimnáziumokban.

Bár a PISA, a PIAAC és az országos kompetenciamérés eredményei nem vethetők össze közvetlenül a különböző mérési skálák miatt, a tendenciák világosan jelzik, hogy a gyerekkorban meglévő készségdeficitok felnőttkorban is fennmaradnak, sőt tovább súlyosbodhatnak. Ezért különösen indokolt a három mérés eredményeinek és összefüggéseinek részletes vizsgálata. Csak így kaphatunk pontosabb képet az oktatás minőségéről, az iskolából a munka világába való átmenetről, és hogy mennyire illeszkednek az iskolai készségek a munkaerőpiac igényeihez, illetve hogyan fejlesztik azokat a korai munkaerőpiaci tapasztalatok.

„Mit tegyünk hát, s kit kövessünk? S mit javall a bölcsesség?”¹⁷

A felnőttkori tanulás és készségfejlesztés komplex kihívás, amely a társadalom és gazdaság minden területére kihat. A kompetenciamérések évek óta romló eredményei az oktatás különböző szintjein jelentkező funkciózavarokra, valamint az oktatás általános minőségének folyamatos gyengülésére figyelmeztetnek. Az oktatáskutatók régóta nyomják a vérszcengőt, eddig eredménytelenül. Az oktatás színvonala döntő hatással van az egész társadalom minőségére és a gazdasági növekedés ütemére. Magyarországon a gazdasági növekedés üteme – több más tényező mellett – a lehetségesnél rosszabb oktatási minőség következtében is jelentősen elmarad a fejlettebb, jobb minőségű oktatással rendelkező országok mögött (*Polónyi 2023*). Az oktatásba történő beruházás az oktatáson kívüli szakpolitikai területeken – foglalkoztatás, gazdaság, egészségügy, társadalmi felzárkózás, térségfejlesztés stb. – is megtérül (*Farkas 2023*). Ennek ellenére az oktatási rendszer egymásra halmozódó problémái szakpolitikai reflexiók és érdemi megoldások nélkül maradnak, és egyelőre nem látszik szándék és akarat az oktatás minőségének érdemi – kutatási eredményekre, monitoringadatokra, minőségi indikátorokra és piaci értékelésre épülő – fejlesztésére.

Az első és legfontosabb feladat a rendelkezésre álló oktatási és munkaerőpiaci adatok alapos és sokoldalú, tudományos módszertannal megtámogatott elemzése. Az oktatási erőter valamennyi szereplőjének érdeke lenne a negatív tendenciák mögött álló komplex okok feltárása és értékelése, hiszen eredményt hozó stratégiákat és megoldásokat csak őszinte helyzetelemzést követően lehet

¹⁷ Batsányi János: *Tűnődés* (részlet).

kidolgozni és megvalósítani. Fontos lenne a neveléstudományi kutatások eredményeire támaszkodni és a pedagógusok, kutatók, munkaerőpiaci szereplők, szakpolitikusok közös és intelligens párbeszédére és együttműködésére építeni. Elemezni kell, hogy milyen tényezők (oktatás minősége és hatékonysága, munkahelyek minősége, munkaerő-elvándorlás stb.) és milyen mértékben magyarázzák a különböző kompetenciamérések eredményeit.

Az oktatás és képzés minőségét elsősorban az oktatók szakmai, módszertani és emberi felkészültsége határozza meg. Ebben a tekintetben régi adósság a tanárképzés korszerűsítése és a felnőttoktatói professzió megeremtése. A kiváló és tehetséges tanárok kulcsfontosságú szerepet játszanak a tanulók tanulási eredményességében, közvetlenül befolyásolják a tanulók teljesítményét, ami hosszú távon kihat a felnőttkori készségekre. A tanárihiány, a tanári kar elöregedése mellett a közelmúltbeli oktatáspolitikai változások, mint például a óvodapedagógusok képzésének követelményeinek enyhítése,¹⁸ vagy az új, gyorsított tanárképzési útvonalak bevezetése, valamint a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen induló tanárképzés akkreditációs eljárásának kihagyása mind befolyásolhatják a tanárképzés minőségét és a tanári állomány szakmai felkészültségét, ami végső soron a diákok PISA-ban mért teljesítményén is megmutatkozhat (*European Union 2024*).

Súlyos hiányosság, hogy a heterogén felnőtt célcsoportokkal foglalkozó felnőttoktatóknak nincs tanítás- és értékelés-módszertani képzési és továbbképzési rendszere. A tanítás a felsőoktatásban is alulértékelt, és a teljesítményértékelésben sokkal inkább a tudományos teljesítmény számít. A felnőttképzésben pedig továbbra sincs semmilyen végzettségi vagy képzetségi elvárás a felnőttoktatóval szemben, miközben más, emberekkel foglalkozó szakmákban ez alapvető elvárás. Meg kellene érteni, hogy a tanítás egy professzió, amelynek megvannak a professzionális jegyei, amelyek tanulás útján fejleszthetőek (*Farkas 2023*).

Pozitív fejlemény, hogy 2023-tól új eszközök jelentek meg a felnőttképzésben. A mikrotanúsítvány bevezetése és az egyéni tanulási számla tervezett bevezetése elősegítheti a személyre szabott készségfejlesztést, és csökkentheti a finanszírozási akadályokat. A mikrotanúsítvány kisebb egységekben biztosít tanulási lehetőséget, ami különösen hasznos lenne az alacsony készség szinttel rendelkező felnőttek motiválásában. Az egyéni tanulási számla pedig olyan folyamatosan rendelkezésre álló forrást jelenthetne, amely rugalmas hozzáférést biztosít a képzésekhez. A két eszköz együtt alapja lehet egy befogadóbb és keresletvezérelt felnőttképzési rendszernek, amely az egyént helyezi – szakpolitikai értelemben is – a középpontba. Ezt a szemléletbeli változást az oktatáspolitikának és a finanszírozási gyakorlatnak is a mainál érzékenyebben kell követnie.

Az alapkészségek fejlesztése prioritás kell hogy legyen minden oktatási szinten. Bár az alapkészségek hiánya vagy elégtelensége mögött többféle tényező áll, az egyik bizonyosan az, ha iskoláskorban a tanuló nem kapja meg a számára szükséges pedagógiai támogatást. Az alapkészségek magabiztos elsajátításában az általános iskoláé a főszerep. Ezért az alapfokú oktatás funkciójának újraértelmezése, a szegregáció csökkentése és a módszertani kultúra fejlesztése kulcskérdés. Ugyanakkor az alapkészségek megerősítése és különböző kontextusokban történő fejlesztése a középfokú oktatásnak (különösen a szakképzésben) és a felsőoktatásnak is kiemelt feladata. Felnőttkorban az alapkészség-fejlesztés akkor a leghatékonyabb, ha konkrét élethelyzetekhez és munkahelyi környezethez kötődik. A munkahelyi alapkészség-fejlesztés könnyen beilleszthető lenne például a GINOP Plusz-3.2.1-21 a munkavállalók és vállalatok alkalmazkodóképességének és termelékenységének javítása a munkaerő fejlesztésén keresztül¹⁹ projektbe, amelyben 2021. októbertől 2025. augusztusig

¹⁸ 2024 januárjától már középfokú szakképzettséggel is dolgozhatnak, holott korábban felsőfokú diploma kellett hozzá. 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról 18. § 1) bekezdés (a) pont.

¹⁹ A projekt munkáltatóknak nyújt támogatást munkavállalók képzésére a képzési költség támogatásához és a foglalkoztatottak képzése alatt kieső munkaidőt kompenzáló bértámogatáshoz. <https://nfsz.munka.hu/cikk/4034>

összesen 102 230 fő támogatása valósult meg 12,8 milliárd forint értékben. A szakmai, digitális és nyelvi képzések mellett soft skill (pl. kommunikáció, együttműködés, hatékonyság, vezetés, asszeritívitas) fejlesztésére irányuló képzésre is lehet támogatást igényelni. Indokolt lenne az alapkészségfejlesztést is beemlíteni a támogatott képzések körébe.

A 2020-ban kidolgozott, de be nem vezetett Nemzeti Alapkészségfejlesztési Rendszer Módszertani Leírása jó kiindulópont lehetne a felnőttek egyéni élethelyzeteihez igazodó kompetenciafejlesztési pályák rendszerszintű kialakításához. Az adaptív, célcsoporti sajátosságokra, egyéni élet-szükségletekre és élethelyzetekre szabott komplex, interdiszciplináris megközelítés hosszú távon javíthatná a felnőttképzés hatékonyságát.

A felnőttképzést és a gazdaságfejlesztést célzó intézkedésekben lévő potenciál akkor aknázható ki legnagyobb mértékben, ha ezek nem egymástól elszigetelten működnek, hanem egy szélesebb gazdaságfejlesztési és oktatási reform, illetve lifelong learning stratégia és nemzeti készségstratégia integráns részévé válnak. A reformokat úgy kell megvalósítani, hogy egyszerre szolgálják a technológiai innovációt, a magas foglalkoztatást és a társadalmi kohéziót is. A siker kulcsa az emberi tényező, ezért a készségstratégiák középpontjában az ember kell, hogy álljon a maga ambícióival, motivációival, képességeinek gazdagságával.

Befejezésül

Magyarország előtt két lehetőség áll: a jelenlegi kihívások konzerválása vagy azok lehetőségként való kezelése. A felnőttképzés modernizációja, a készségek fejlesztésének stratégiai kezelése és a társadalmi felelősségvállalás erősítése révén reális esély kínálkozik arra, hogy az ország megközelítse a nemzetközi élmezőnyt. A felnőttkori tanulásba és készségfejlesztésbe fektetett erőforrások nem költséget, hanem befektetést jelentenek a versenyképességbe, a társadalmi jóllétbe és a következő generációk sikerébe. A jövő azon múlik, hogy képesek vagyunk-e adaptív, bizonyítékokon alapuló szakpolitikát kialakítani, amely egyszerre szolgálja az egyének tanulási szükségleteit és a gazdaság versenyképességét, és hosszú távon képes növelni a humán tőke minőségét. Ehhez megvan a hazai szakértelem: számos kiváló és elkötelezett oktatási szakember van Magyarországon, aki rendelkezik az oktatási rendszer megújításához szükséges mélyreható tudással, hazai és nemzetközi gyakorlattal, kutatási tapasztalattal. A kérdés, hogy szakpolitikai szándék és akarat is van-e hozzá.

IRODALOM

- ANDREWS, D., ÉGERT, B. & DE LA MAISONNEUVE, C. (2025) *Adult skills and productivity: New evidence from PIAAC 2023*, OECD. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/06/adult-skills-and-productivity_5e9a03df/12ac6e8c-en.pdf [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Európai Unió Tanácsa (2016) *A Tanács Ajánlása a kompetenciafejlesztési pályákról: Új lehetőségek felnőttek számára*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224(01)) [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- European Union (2019) *Key competences for lifelong learning*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- European Union (2024) *Education and Training Monitor 2024 Hungary*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ec789f2f-ac6f-11ef-acb1-01aa75ed71a1/language-en> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Eurostat (2024a) *Mean instruction hours spent by participant in education and training by sex*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/trng_aes_151/default/table [Letöltve: 2025. 08. 28.]

- Eurostat (2024b) *Participation rate in job-related non-formal education and training by type and occupation*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/trng_aes_124/default/table [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Eurostat (2025a) *Participation rate in education and training (last 4 weeks) by sex and labour status*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/trng_lfse_02/default/table?lang=en [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Eurostat (2025b) *Participation rate in education and training by sex*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/trng_aes_100/default/table?lang=en [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Eurostat (2025c) *Population by educational attainment level, sex and age (%)*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfs_9903__custom_17859905/default/table [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- FARKAS, É. (2023) A minőségi oktatás nélkülözhetetlen a társadalmi fejlődéshez. *Tudásmenedzsment*, Vol. 24. No. 3. (különszám), 75–91. <https://doi.org/10.15170/TM.2023.24.K3.10>
- FARKAS, É. (2024) A magyar felnőttek információfeldolgozási kompetenciáinak alakulása 2017/2018 és 2022/2023 között: Gyorsjelentés a 2022/2023. évi PIAAC eredményekről. *Opus et Educatio*, Vol. 11 No. 4. <https://doi.org/10.3311/ope.39743>
- Központi Statisztikai Hivatal (2025) *Oktatás adatai*. <https://www.ksh.hu/oktatás> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Kulturális és Innovációs Minisztérium (2025) *Iskolarendszeren kívüli felnőttképzés. Hazai felnőttképzés eredményei, adatai*. <https://ikk.hu/p/iskolarendszeren-kivuli-felnottkepzes> [Letöltve: 2025. 11. 24.]
- Magyar Nemzeti Bank (2024) *Termelékenységi jelentés*. <https://www.mnb.hu/letoltes/termelekenysegi-jelentes-2024-december.pdf> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Nemzeti Alapképzésfejlesztési Rendszer Módszertani Leírása (2020). https://nyitok.hu/media/NAR_20200729.pdf [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- OECD (2024a) *Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023, OECD Skills Studies*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/b263dc5d-en> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- OECD (2024b) *Survey of Adults Skills 2023: Hungary. Country note*. https://www.oecd.org/en/publications/survey-of-adults-skills-2023-country-notes_ab4f6b8c-en/hungary_c8c395ed-en.html [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- OECD (2024c) *Understanding Skill Gaps in Firms: Results of the PIAAC Employer Module, OECD Skills Studies*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/b388d1da-en> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Oktatási Hivatal (2013) *PISA 2012 Összefoglaló jelentés*. https://www.oktatás.hu/pub_bin/dload/kozoktatás/nemzetkozi_merekek/pisa/pisa2012_osszefoglalo_jelentes.pdf [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Oktatási Hivatal (2016) *PISA 2015 Összefoglaló jelentés*. https://www.oktatás.hu/pub_bin/dload/kozoktatás/nemzetkozi_merekek/pisa/PISA2015_osszefoglalo_jelentes.pdf [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Oktatási Hivatal (2019) *PISA 2018 Összefoglaló jelentés*. https://www.oktatás.hu/pub_bin/dload/kozoktatás/nemzetkozi_merekek/pisa/PISA2018_v6.pdf [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Oktatási Hivatal (2024) *PISA 2022 Összefoglaló jelentés*. https://www.oktatás.hu/pub_bin/dload/kozoktatás/nemzetkozi_merekek/pisa/PISA2022.pdf [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- Oktatási Hivatal (2025) *Országos kompetenciamérés 2024*. https://www.oktatás.hu/koznevelés/merekek/orszagos_merekek_eredmenyei_2024 [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- POLÓNYI, I. (2023) Az oktatás minőségügye. *Köz-gazdaság*, Vol. 20. No. 2. pp. 53–71. <https://doi.org/10.14267/RETP2023.02.04> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- POLÓNYI, I. (2025) Felnőtt olvasás-értés, tudástőke és gazdasági növekedés. *Köz-Gazdaság – Review of Economic Theory and Policy*, Vol. 20. No. 2. pp. 17–33. <https://doi.org/10.14267/RETP2025.02.02>

- RAPPLEYE, J., & KOMATSU, H. (2019) Is knowledge capital theory degenerate? PIAAC, PISA, and economic growth Compare. *A Journal of Comparative and International Education*. <https://doi.org/10.1080/03057925.2019.1612233>
- SCHWERDT, G., WIEDERHOLD, S. & MURRAY, T. S. (2020) *Literacy and Growth: New Evidence from PIAAC*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED661751.pdf> [Letöltve: 2025. 08. 28.]

Jogszabályok

- 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000012.kor> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300077.tv> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1900080.tv> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- 39/2024. (XII. 2.) KIM rendelet a felnőttképzésben használt mikrotanúsítvány tartalmáról és kiállításának feltételeiről. <https://njt.hu/jogszabaly/2024-39-20-80> [Letöltve: 2025. 08. 28.]
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról. <https://njt.hu/jogszabaly/2023-401-20-22> [Letöltve: 2025. 08. 28.]

Open Access nyilatkozat: A cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek.